

Mezei juhar

www.azevfaja.hu

A mezei juhar (*Acer campestre*) erdőművelési tulajdonságai

— Dr. Frank Norbert – tanszékvezető egyetemi docens, NyME EMK EMEVI

A mezei juhar széles ökológia spektrummal rendelkező, egykor gyomfának tekintett, kiváló társulásképeséssel rendelkező fafajunk.

Virágzása általában április végén, a lombfakadással egy időben, esetenként kevéssel azután kezdődik. A sarjegyedek már akár tízéves kortól virágoznak, míg a mageredetűek virágzása 5-10 évvel később indul meg. Termése éretlen állapotban vöröses színű, majd az érés folyamán zöldessárga lesz. Az ikerlependék termései szeptember végén, október elején érnek, de sokszor még kora tavasszal is a fán találhatók.

Csemetetermesztéshez a termései a fáról gyűjthetők, vagy pedig a fa alá terített ponyvára kell lerázni és onnan összeszedni. (Ez utóbbi esetben a magtétel előzetes tisztítása elhagyható.)

A léha magvak 2-3 héttel előbb hullnak, mint az egészségesek. A gyűjtött magvakat száraz, fagymentes helyen kell tárolni, majd – mivel a mezei juhar igen lassan csírázik – 4-5 hónapig nedves homokban, 3-5°C-on szükséges rétegelni. (A szeptemberi éréskor gyűjtött magvakat azonnal vetni kell.) A rétegelés során az első időszakban célszerű hetente átlapátolni a magtételt. A csemete növekedési szükséglete 19-25 cm²; a csemetekihozatal átlagosan 20% körül van. A vetés 2-3 cm mély, és általában 5 cm széles vetőbarázdába történik; a vetőbarázdák távolsága 40-60 cm. A sziklevek megjelenéséig állandóan nedvesen kell tartani a talajt. Folyóméterenként 5-9 g magmennyiség elegendő 100% tisztaság és csírázóképeség esetén. Ezermagtömege a hazai és nemzetközi szakirodalom alapján átlagosan 80 g. Mivel a csíracsemeték igen fagyérzékenyek, a fagy ellen takarással kell védekezni. Ideális csemetekerti és időjárási viszonyok mellett egy folyóméteren egyéves korra 40, kétéves korra 25 csemete nevelhető. Csíranövénye kimondottan árnyékkedvelő, ezért legkésőbb a csíracsemeték megjelenésekor gondoskodni kell az árnyalásról. (A két-, illetve hároméves csemetéket már nem szükséges árnyalni.) A hazai gyakorlatban 1/0, 2/0 vagy 1/1 minőségi kategóriájú csemetéket termelünk. (A mezei juhar egyéves korára általában nem éri el az erdősítéshez szükséges méretet, az ilyen csemeték továbbnevelésre alkalmasak.) A juharok, így a mezei juhar is jól tűri az alávágást, melyet tavasszal rügyfakadás előtt kell elvégezni, mérettől függően 15-22 cm mélyen.)

A mezei juhar jól tűri az ágnyesést, koronaalakítást, így alkalmas suháng- és sorfanevelésre is. Vegetatív szaporítás esetében a nyári alvószemszés ajánlható, melyet július közepéig kell elvégezni. Mélyre hatoló szívgyökérrendszerrel rendelkezik, mely jól feltárja a talajt. (Ausztáriában egy 14 m magas mezei juhar gyökérfeltárása során 3,45 m mély gyökérzetet mértek.) Gömbkoronájú fajtája (*Acer campestre* 'Nana') kevésbé elterjedt, mint a korai juhar 'Globosum' változata. A mezei juhar igen bőséges lombozattal rendelkezik, mely a talajon gyorsan bomlik, elősegítve az ugyanazon termőhelyen lévő más fás szárú növények (például tölgyek) lombzatának lebomlását.

Magassági növekedése az első néhány évben kimondottan lassú, majd az 5-7 évtől kezdődően intenzív növekedést mutat, melynek során évente 50-100 cm-es hajtásokat is hozhat. Már ekkor elkezdődik az ágasodása. Az intenzív magassági növekedése kb. 20 éves korától csökken; hazai állományainkban 15-23 m-es magasságot ér el. Termő korát szabad állásban korán, 15 éves, zárt állományban 20 éves kora körül éri el. Teljesen fényélvező

korona esetében (utcafásítás) már 8-12 éves korban is lehet számítani a termések megjelenésére.

Csemetetermesztés során a gyengébb növekedésű, több, vékonyabb vezérhajtással rendelkező egyedek – a faj kiváló visszaszerző képessége miatt – alkalmas sövények létesítésére. Jó nyeshetősége (az így kialakított sebfelületet gyorsan regenerálja), kevesebb károsítója, kórokozója lévén „élő kerítések” kialakítására és fenntartására sokkal előnyösebb, mint az örökzöldek.

A mezei juhar mind a hideg, kemény telet, mind pedig a meleg és száraz nyarat jól tűri. A szélsőségesen száraz termőhelyeken növekedése szinte teljesen lelassul, hajtásai korán és sokszor elágaznak. Az állandó vízhatást, a tartós elárasztást nem tűri, így a hullámterek középmagas, magas térszintjein található csak meg. Termőhelyi optimuma az üde, mély, jól szellőzött talajok.

Reproduktív képessége miatt mind a sarjerdő, mind pedig a középerdő üzem módokban előszeretettel alkalmazták. Az utóbbi üzemmód Ausztria és Németország magántulajdonú erdeiben elterjedt, ahol a mezei juhar sarjcsokrok nemcsak a talajárnyalást és az egyéb fás szárú növények lombzatának lebomlását segítik elő, hanem élőhelyet és táplálkozási helyet is biztosítanak az erdei állatoknak.

Rendkívül kedvező termőhelyi adottságai ellenére kevésbé preferált fafajuk, a 2013. tavaszi és őszi ültetési szezonban mégis szinte lehetetlen volt a piacon mezei juhar csemétét beszerezni.

Nem csak az erdősítések, utcafásítások, parkosítások létesítésére alkalmas. Széles termőhelyi spektruma, jó visszaszerző és sarjadzóképessége miatt a kopár területek fásítására,

előerdők kialakítására is nagyon jól alkalmazható. A már részletezett kedvező tulajdonságai miatt az utóbbi 20-30 éven hazánkban is egyre jobban teret nyerő bonsai-kultúra egyik keresett fafaja.

A jó fűtőértékű fája miatt Németországban ma is keresett tűzifa. Bár méretes választékai nincsenek, a faipar által mégis keresett fafaj, mivel a belsőépítészeti számára furnér és intarzia alapanyagául szolgál. (A németországi pipagyártók keresett fája volt a mezei juhar. Egy 1818-ban megjelent német nyelvű enciklopédia szerint a mezei juhar több hamuzsirt szolgáltat, mint a tölgy.)

Az idős, nagytermetű mezei juhar színpompás lombzatával, nagy koronájával egész évben szemet és lelket gyönyörködtetően „áll szolgálatunkban”, mint ahogy azt *Peter Huchel* is írta a Juharfák alatt c. versében: „*A nap, mint fehérgida, ugrik / juharármányektól foltosan zöld ágak sűrű rács közt, / hol elnyúl aranyba boldogan.*” (*Hajnal Gábor* fordítása).

Bár a mezei juhar gazdasági jelentősége jóval kisebb, mint akár a hegyi, akár a korai juharé, széles ökológiai spektrummal rendelkező fafajként a jövőben – talán – nagyobb szerepet kaphat mind az erdőfelújításokban/erdőtelepítésekben, mind pedig a fásításokban.

Képek: **Korda Márton**

Honlapjaink:

www.oeo.hu
www.azevfaja.hu
www.vandorgyules.hu